

**Түркістан облыстық Ы.Алтынсарин атындағы
балалар кітапханасы**

Ақпараттық библиографиялық бөлім

Сырлы жырдың бастауы

“Түркістанның таңдаулы туындысы”

Бауыржан Ерман

/библиографиялық көрсеткіш/

Түркістан 2026 ж.

Сырлы жырдың бастауы : библиографиялық көрсеткіш /құрас. [Сарсенбаева Г]; Түркістан облыстық Ы.Алтынсарин атындағы балалар кітапханасы; Ақпараттық библиографиялық бөлімі.- Түркістан,2026.-20бет

Алғы сөз

Қазақ халқы — ежелден сөзге тоқтап, өлеңді кие тұтқан, көмейінен жыр төгілген ақын халық. Хакім Абай айтқандай, адам баласының дүние есігін ашқаннан, жер қойнына кіргенге дейінгі бүкіл ғұмыры өлеңмен өріледі. Осы қасиетті де ауыр жолға нық қадам басып, өзінің өнерін оқырманға ұсынып отырған жас ақын — Бауыржан Ерман.

Бауыржанның поэзиясы — махаббатпен басталып, парасатқа ұмтылған ізденістердің жемісі. Оның алғашқы жырларынан жастыққа тән алып-ұшпа сезім мен пәк көңілдің лүпілі сезіледі. Ақын махаббат әлемін риясыз суреттей отырып, өмірдің мәні мен бақытын осы асыл сезіммен байланыстырады.

Шығармашылығының келесі бір шоқтығы биік бағыты — азаматтық лирика. Төлеген Айбергеновше туған жерді сүю арқылы әлемді тануға ұмтылған ақын өткен тарих пен бабалар рухына терең тағзым етеді. Оның «балбал тастар» мен «тасмүсіндер» туралы толғаныстары ұлттық кодты ұлықтауға, тектілердің ғибратты ғұмырын үлгі етуге құрылған.

Бауыржан шығармашылығының ерекшеліктеріне келер болсақ, ондағы қарапайымдылық пен табиғилық: Ол қазіргі поэзиядағы бұлыңғыр эксперименттерге ұрынбай, қазақтың қара өлеңін өз қалпында, таза жеткізуге тырысады.

Ақынның бүлдіршіндерге арналған «Ата», «Әке», «Жеті қазына» сияқты туындылары мен әндері өскелең ұрпақты тәрбиелеудегі үлкен үлесі бар.

Бозбала сезімінен арылып, адамзаттық құндылықтар мен жаңашыл ізденістерге бет бұруы шығармашылығына өң бергендей.

Түркістан өңірінде еңбек етіп, ұлт игілігі үшін аянбай жүрген Бауыржан — бойына Тәңір дарын дарытқан халықтың ұлы. Бұл оның үлкен әдебиет айдынындағы сенімді қадамы ғана.

Ақынның қаламы мұқалмай, оқырман жүрегінен орын алар парасатты жырлары көбейе берсін деп тілейміз!

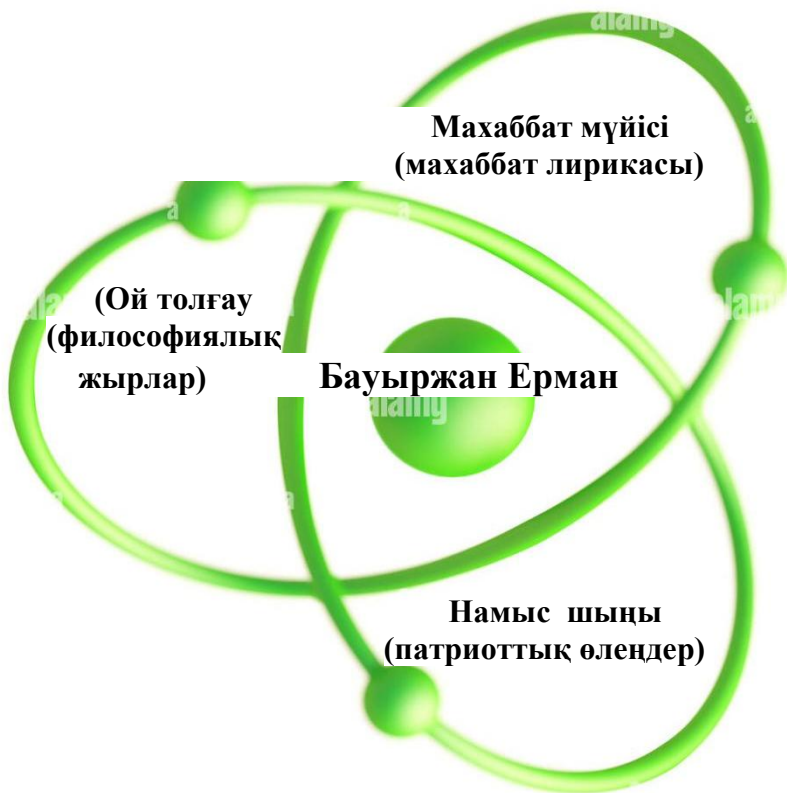
Ақын туралы бірер сөз

Ерман Бауыржан Мейірханұлы 1998 жылы 22 наурызда Түркістан облысы, Отырар ауданы, Отырар ауылында дүниеге келген. Ауыл мектебін аяқтаған соң академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша жоғары білім алған

Еңбек жолын республикалық ERNUR.KZ ақпараттық порталында бастаса, қазір қазақ баспасөзінің қарашаңырағы- «Оңтүстік Қазақстан» облыстық қоғамдық-саяси газетінде қызмет етіп келеді.

2019 жылы Шымкент қаласы бойынша және 2021 жылы Түркістан облысы бойынша «Жылдың үздік жас тілшісі», 2020 жылы «Жылдың үздік жас ақыны» номинацияларын иеленген. Бірнеше облыстық және республикалық жыр бәйгелерінің жүлдегері. 2023 жылы Сұлтан Бейбарыстың 800 жылдығына орай өткізілген мүшәйраның жеңімпазы атанса, Түркістан облысының 5 жылдығына арналған жыр додасында жүлдегер атанған.

Бауыржан Ерман жыр әлемінің орбитасы

Мектеп

Бал тілекті баланың көңілі ауған,
Орын тепкен жемісі толы баудан.
Мектеп- ата анамның тәмсіл бағы
Махаббаты басталған қоңыраудан.

Болса әлемнің әсемін білу арман.
Құшағынан жүрекке жылу алған
Мектеп біздің өнеге сарайымыз
Қадам басқан қастерлі қыруар жан.

Тәрбиелі шәкіртке төрін берген,
Саналыға мұқалмас сенім берген.
Екінші үйдің тәлімі бойда барда
Өз орнымды табамын өмірден мен.

Әр күн сайын сыйлаған жаңа таным,
Өміріне нәр болған дана атаның.
Мейір толы мектебім, алтын ұя
Биіктерге самғатқан балапанын.

Ғаламның барлығы - қаламның өрнегі

Кұрсақта жаралған сәбидің пәктігі,
Бақшада ән салған бұлбұлдың тәтті үні,
Жаңбырдан кейінгі ауаның иісі,
Гүлзардан бал сорған араның шаттығы,

Ананың перзентін сүйсіне өпкені,
Әкенің дария өнеге төккені,
Дастанға айналар ғанибет ғұмырдай
Тізбекпен ауғаны бұлттардың көктегі,

Аймалап тұратын Ай, Күннің дидары,
Аспанға сан миллион жұлдыздың сыйғаны,
Өмірге мән берген адамзат әлемі
Әдемі құрылған жанға нұр құйғаны,

Аязда жылытар құшаққа тығылу,
Өткен мен келерді көп ойлап түңілу,
Миыңның қыртысын көбейту шектен тыс,
Алаудың басында шараптан сіміру,

Төскейді тесердей қазанат шабысы,
Сағаттың тырсылы, жүректің қағысы,
Дауылда қиыршық құмдардың ұшқаны -
Қарашық, қабақ пен кірпіктің танысы,

Қос дүлей тағдырдың ескегін ескені,
Алып тау басынан ақ қардың көшкені,
Иықты бозбала именбей жақындап
Иілсе қылықты арулар көштегі,

Тым асқақ айбыны аққудың көлдегі,
Тәңірдің мейірі, тіршілік шөлдегі,
Мәңгілік махаббат, сезім, гүл ұсыну...
Ғаламның барлығы — қаламның өрнегі.

Күз келді

Күз келді құшақ жайып ақындарға,
Ақынға қайғы-мұннан жақын бар ма?
Тал, гүлдің тонын шешіп, жерге жапқан,
Тағдырды ұнатпауға хақын бар ма?

Айнала алтын түске боялғанда,
Қара жауын ханшасы оянғанда,
Бақтағы орындықтың сызын сезіп,
Сырыңды ашып, батасың ой-арманға.

Оятар бұлттар жылап, нәсер сені,
Көңіlden қуаныштың көшер селі.
Көктем мен жазда жанды жадыратқан,
Тойдырмас табиғаттың бос емшегі.

Шырқалады дауыспен бір ән қоңыр,
Бұрқанады, тулайды құнан көңіл,
Мен үшін бақыт осы мұннан тапқан.
Ал саған ше, несімен ұнамды өмір?

Тірлігінің шимайы сөккен есін,
Мұн шағамыз езіліп көпке несін?
Біле тұра аңсаған тіршіліктің
Көктем келмей бәрібір көктемесін.

Ғашықтың жыры

Ғашықтың жайы басыма келді,
Тағдырдың ұлы тас ұра берді.
Шаршадым тозып, сүйемін бірақ,
Сезімді қалай жасырам енді?

Серіге әнін салғызған керім,
Мамық қардан да, бал қыз, ақ едің.
Айға ұқсап туған ғарыштың қызы,
Бұл ғаламшарда жалғыз-ақ едің.

Елемес жақұт жыр туса да өмір,
Өзіндей болмас құлшырса да өңір.
Көзімді салмай кетем бе саған,
Кеудемде мынау бұлқынса көңіл.

Жаралған ғажап жер бетіндегі,
Еліге берді келбетің мені.
Жаныңның әсем құс жолындағы
жұлдызбен бірге тербетілгені.

Жұпар иісті қаулаған гүл ең,
Күндерден күткен лаулаған бір ем.
Құшаққа қысып жылытайыншы,
Сенің де денең жаураған, Білем.

Көңілді көктем екеумізде тең,
Түсіріп күйді өтер күз де тең.
Біріне-бірі кездесе алмаған,
Ай менен Күндей өтерміз бе екен?

Тандай қаққызған таң қылып бәрін,
Сезімнің естіп жаңғырықтарын,
Селт етіп жүрек, сенімді артып,
Сен боларсың ба мәңгілік бағым?

Белгісіздік

Маған неге әлемнің мұны құштар?
Галамның сырға толы түні құштар.
Ес жиюға келтірмей, көңілімді
Сандалтады белгісіз бұрылыстар.

Сездің бе сен жүректің бұлқынысын?
Ол құрғыр да тулайды бір сыр үшін.
Естідің бе егілген бұлттың үнін?
Алты қабат аспанның күрсінісін?

Өз көзіңмен көрдің бе тау жүрегін?
Ұстадың ба қайыңның сау білегін?
Гүл жылайды, сүрттің бе жеңге жасын?
Осыны ойлап ақылым ауды менің.

Ойлады оны келіншек күбі піскен,
Арбады оның ойларын ібілістер.
Айқын бізге тек қана ми пішіні,
Түсінбейміз, не болды кідірісте?

Кідірістер - бақыттар қор қылмаған,
Белгісіздік - уақыттар қол бұлғаған.
Бейтаныс бір жандарға түсініксіз
Бар тіршілік - түсінік сол бір ғана.

Жау жаңбыр

Сөзі: Бауыржан Ерман

Әні: Думан Байтлеуов

Орындаушы: Айли Бестерекова

1. Асыр салып ойнаймыз,
Қызыққа бір тоймаймыз.
Нөсер төгіп тұрса да,
Шаттанамыз, тойлаймыз.

Қайырма:

Жау-жау жаңбыр, жау жаңбыр!
Бұлт келеді таудан бір.
Қауыз жарсын тағы да,
Суға шөлдеп қалған гүл.

2. Ақша бұлттар көрінсе,
Қырға гүлдер егілсе,
Көтерілер көңліміз,
Кемпірқосақ керілсе.

Қайырма:

Жау-жау жаңбыр, жау жаңбыр!
Бұлт келеді таудан бір.
Қауыз жарсын тағы да
Суға шөлдеп қалған гүл.

Тәрбие туралы жыр

Сөзі: Бауыржан Ерман

Әні: Думан Байтлеуов

Орындаушы: Айля Бестерекция

Әрбір бала ұғынса тәрбиенің мәнін,
Бойға сіңген ақыл-ой бақытты етер бәрін
Азамат боп өскенде түсінеміз біздер,
Ата-ананың әр айтқан сөздерінің мәнін.

Қайырма:

Бар байлығым - тәрбие,
Нар байлығым тәрбие,
Тәрбиемен сіңеді.
Бойға біткен әр кие

Тәрбиемен толысар ақыл, ой мен сана,
Тәртіп болса, болмайды тірлігіміз шала
Үлкендердің айтқанын тыңдау керек достар,
Сонда ғана боламыз біз сүйкімді бала

Қайырма:

Бар байлығым тәрбис,
Нар байлығым тәрбие,
Тәрбиемен сіңеді,
Бойға біткен әр кие

Ардақты әке

Сөзі: Бауыржан Ерман

Әні: Думан Байтлеуов

Орындаушы: Азизхан Сабитов

Бар ақылын аямай,
Алақанда аялай,
Асыл жанды әкемдей,
Қайдан ғана табам -ай?

Қайырма:

Асыл әкем байлығым,
Көрмеңізші қайғы-мұң,
Әжім басса жүзінді,
Нұрын төксін ай-күнім!

Қиындыққа қарамай,
Берген бәрін санамай,
Ардақты әке, арнайды,
Әсем әнін балаң -ай.

Қайырма:

Асыл әкем байлығым,
Көрмеңізші қайғы-мұң,
Әжім басса жүзінді,
Нұрын төксін ай-күнім!

Ата

Сөзі: Бауыржан Ерман

Әні: Думан Байтлеуов

Орындаушы: Азизхан Сабитов

Мейірімін төгетін туылғаннан бізге,
Бір әулеттің қамы үшін еңбек еткен түзде.
Ақ сақалды ақылшы, алтыннан да қымбат.
Аталарым аман жүр, жете берші жүзге.

Қайырма:

Немереге ақылды.
Ата берер батасын.
Жүзі жарық әрқашан,
Кім сыйласа атасын.

Қариялар қазына бізге көңіл бөлген,
Қорғап жүрер әрдайым қауіптен де төнген.
Жан болыңыз бақытты, ауырмаңыз мүлдем,
Немеренің қызығын жүзге жетіп көрген.

Қайырма:

Немереге ақылды.
Ата берер батасын.
Жүзі жарық әрқашан,
Кім сыйласа атасын.

Жеті қазына

Сөзі: Бауыржан Ерман

Әні: Думан Байтлеуов

Орындаушы: Әлинұр Әмірәлі

Адам деген аз атқа,
Білім бақ боп тұратын.
Тап болмайды мазаққа,
Бала болса ұғатын.
Қазына бар қазақта
Жеті асылдан тұратын.

Қайырма:

Біріншісі Ер жігіт,
Ел мен жерін қорғайтын.
Сұлу әйел екінші,
Әсем гүлдей солмайтын.
Ілім білім үшінші,
Білгенге артық болмайтын.
Төртіншісі Жүйрік ат,
Ер қанаты қолдайтын.
Қыран бүркіт бесінші,
Көк аспанда самғайтын.
Құмай тазы алтыншы,
Төрт аяғы талмайтын.
Берен мылтық жетінші,
Жеткен жерін жалмайтын.
Жаттап алар әр бала,
Қатарынан қалмайтын.

Ақылы мол достарым,
Білім біздің сәніміз.
Әнге қосыл әрдайым
Жадырасын жанымыз.
Қазынасын қазақтың
Жаттайық, кел, бәріміз!

Бір парақ қағаздан басталған тарих

***Бауыржан ЕРМАН,
«Оңтүстік Қазақстан».***

Қазақстан халқы 25 қазан күні егемен ел болуға алғашқы қадам жасалған Республика күнін атап өтеді. Бұл Тәуелсіздік күнімен қатар аталатын ұғым болғанымен, екеуінің арасында тұтас бір тарихи кезең, ел тағдырының ең шешуші сәттері жатыр. Алайда, көпшілік Республика күні туралы тек жалпы мағлұматты ғана біледі. Негізінде оның тарихында жиі айтыла бермейтін қызықты деректер мен оқиғалар да бар.

Бәрі бір парақ қағаздан басталған.

1990 жылы 25 қазанда Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесі «Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасының мемлекеттік егемендігі туралы Декларацияны» қабылдады. Бұл – қазақ елінің Кеңес Одағынан заңды түрде бөлініп шығуға бағытталған алғашқы ресми қадамы еді.

Ол кезде «тәуелсіздік» деген ұғым ашық айтылмайтын. Сондықтан «егемендік» деген сөзді қолдану саяси тәуекел саналған. Бірақ, сол кездегі депутаттар қорықпастан «енді біздің жеріміз де, байлығымыз да, заңымыз да өзімізге тиесілі болуы тиіс» деп шешім қабылдайды. Дәл сол сәттен қазақ елі тарихында жаңа дәуір басталып, бір парақ құжатта Қазақстанның жері, жер қойнауы, табиғи ресурстары, азаматтарының құқықтары тек республика заңдарымен қорғалатыны айқын жазылды. Яғни бұл тәуелсіз елдің алғашқы «төлқұжатындай» қағаз болатын.

Батыл шешімнің артындағы белгісіз жандар.

Көпшілік біле бермейтін тағы бір ақпарат бар. Сол тарихи Декларацияны дайындаған жұмыс тобының басым бөлігі – жас заңгерлер мен ғалымдар болған. Олардың кейбірі небары 30-35 жаста еді. Топ құрамында болашақта ел Конституциясын әзірлеуге атсалысатын азаматтар да болған. Олар өз идеяларын ешкімге жария ете алмай, әлден уақытқа дейін «жабық есік» жағдайында жұмыс істеген.

Ал, Мәскеудегі орталық билік бұл қадамға қарсы болған. Тіпті, құжат қабылданғаннан кейін бірқатар лауазымды тұлға «бұл – Одаққа қарсы әрекет» деп ашық наразылық білдірген. Бірақ, қазақ депутаттары халықтың мүддесін бәрінен жоғары қойып, бағыттарынан танбады. Бұл – батылдық пен саяси ерліктің нағыз үлгісі еді.

Құжат басылып шықпай қалған сәт.

Сол жылы баспа материалдарының тапшылығы орын алған. Соның салдарынан ел астанасы Алматыда қағаз жетіспей, Декларацияның ресми нұсқасы бірден басылып шықпаған. Кейбір депутаттар тарихи отырыста құжаттың мәтінін қолмен терілген машинка қағазынан оқыған. Ал, баспа нұсқасы бірнеше күннен кейін ғана дайын болған. Сондықтан Декларацияның алғашқы түпнұсқалары бүгінде сирек жәдігер саналады. Кейбірі Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік мұрағатында сақтаулы тұр.

Алғаш рет Республика күні қалай өтті?

1990 жылдың қараша айында елімізде алғаш рет Республика күні аталып өтті. Бірақ, ол кездегі ресми іс-шараларда «тәуелсіздік» емес, «егемендік», «бостандық», «жаңа бағыт» деген жұмсақ тіркестер қолданылған. Себебі, КСРО әлі ыдырамаған, ал, «тәуелсіздік» сөзі тым қатерлі саналатын. Дегенмен, бұл күн еркін елдің алғашқы тынысы екендігін қалың бұқара жүрегімен сезінген.

Бір кезде ұмытылып, қайта оралған мереке.

2009 жылы «Мерекелер туралы» заңға өзгеріс енгізіліп, Республика күні ресми мерекелер тізімінен алынып тасталды. Бұл шешім қоғамдық талқылау тудырмағанымен, тарихшылар мұны «тарих алдындағы әділетсіздік» деп атаған. Арада 13 жыл өткен соң, 2022 жылы Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен Республика күні ұлттық мереке мәртебесіне қайта ие болды. Бұл – елдің тарихи жадына, тәуелсіздікке бастар жолдың бастауына көрсетілген құрмет еді.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні – 1990 жылы 25 қазанда қабылданған Декларация бүгінгі Тәуелсіз Қазақстанның іргетасы. Сол кездегі бір парақ қағаз елдің болашағын айқындаған тарихи бетбұрыс еді.

Жұлдызды түннің әуені

**Бауыржан ЕРМАН,
«Оңтүстік Қазақстан».**

Түркістан өңірі қашаннан таланттарға кенде болмаған. Сол таланттардың бірі – белгілі композитор әрі профессор Бекжігіт Сердәлі десек, қателеспейміз. Оның әндерінің елге ұнамды болғаны соншалық, «Жұбайлар жыры», «Неге, неге?», «Ауыл жатыр той жасап» сынды туындылары бүгінде халық әндеріне айналып кеткен. Бірақ, бұл әндердің авторы Бекжігіт Сердәлі екенін біреу білсе, біреу білмейді.

Осы орайда облыстық мәдениет басқармасының қолдауымен және «Фараб» әмбебап ғылыми кітапханасының ұйымдастыруымен Түлкібас ауданындағы Састөбе ауылында ҚР мәдениет қайраткері, ҚР Композиторлар одағының құрметті мүшесі Бекжігіт Сердәлінің шығармашылығына арналған ән кеші өтті. «Түнгі кітапхана» жобасы аясында өткізілген кеш «Жұлдызды түннің әуені» деп аталыпты. Мұндағы мақсат – кітапхана ісіне жаңа серпін беріп, жастар мен оқырман қауымның әдебиетке, поэзияға, өнерге деген қызығушылығын арттыру, шығармашылық пен руханиятты тоғыстырған ерекше мәдени алаң құру.

Салтанатты сәттің шымылдығын облыстық мәдениет басқармасының басшысы Әзімхан Қойлыбаев пен Түлкібас ауданы әкімдігі аппаратының басшысы Фархат Тастайбекұлы ашып, жүрекжарды лебіздерін жеткізді. Ән мен жыр астасқан кеште Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Айжан Тәженова, эстрада және дәстүрлі ән орындаушылары Мақсат Айтжанов, Шерхан мен Жансұлу дуэті, Тәттімбет Керей мен Бекзат Сәкенұлы сахна көркін қыздырып, тыңдарманға әсем әннен шашу шашты.

Сондай-ақ, Тельман Бейсен, Айдар Сейдәзім, Гүлнар Өмірбек, Дәурен Айманбетов, Арқалық Әмәлият, Арайлым Мұратәлиева, Сезім Мергенбай, Ділдәгүл Нұрмаханбет секілді қаламгерлер сөз кезегін алып, ой-пікірлерін бөлісті. Әдебиет пен өнерді тоғыстырған бұл мәдени іс-шара жұлдызды аспан астында өткен

ұмытылмас сәтке айналып, көптің көңілінде ерекше естеліктер қалдырды.

Іс-шара барысында көрермен назарына жазушы, Қазақ-станның еңбек сіңірген қайраткері, халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты Мархабат Байғұттың 80 жылдық мерейтойына орай ұйымдастырылған «Ойы терең, шабыты шалқар қаламгер» атты кітап көрмесі ұсынылды. Көрмеге қаламгердің шығармашылық жолынан сыр шертетін туындылары, зерттеу жұмыстары мен оқырман қолында жүрген кітаптары қойылған.

Ақынны күнделігі

Жұлдызды түннің әуені

Аспанда қара бұлт болмаса, күннің шыағы көрінбейді.
Сол сияқты адамның жақсылығын көру үшін де жамандық
қатар жүреді екен зой...

Босқа қарап жүрүге жат баламын,
Қойнымда жүреді ақ паразым.
Сол әлемге қаламын найза болып
Жүрек шіркін, төгеді сақтағанын....

Қазақтың мұңын айтар баласымын,
Бұыршындың бұта шайнар қарасымын
Қалықтап көкте, сөзден маржан ілген
Қыранымын Ұлы қазақ даласының!!!
21 қыркүйек 2015

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз.....	3
Ақын туралы бірер сөз	4
Бауыржан Ерман шығармашылығы; Мектеп.....	6
Ғаламның барлығы -қаламның өрнегі.....	7
Күз келді.....	8
Ғашықтың жыры.....	9
Белгісіздік.....	10
Жау жаңбыр.....	11
Тәрбие туралы жыр	12
Ардақты әке	13
Ата	14
Жеті қазына.....	15
Бір парақ қағаздан басталған тарих.....	16
Жұлдызды түннің әуені.....	18
Ақынның күнделігі.....	20

Жауапты: Түркістан облыстық Ы.Алтынсарин атындағы
балалар кітапханасының директоры Р.Летаев
редактор : Г.Сарсенбаева
Құрастырушы : Н.Сейтмаханова
Мекен жайы : Түркістан қаласы,
Жаңа қала м/а 32 көше 21/2
e---mail : Altinsarinb@gmail.com

